

Reviderade regler för skiljeförfarande

Sverker Bonde / Partner
Simon Arvmyren / Advokat

Kommersiella tvister löses ofta genom skiljeförfarande och inte i domstol. Fördelarna med tvistelösning genom skiljeförfarande jämfört med allmän domstol brukar sägas vara att det är flexiblare och snabbare samt att det är konfidentiellt.

I tillägg till de regler som framgår av lagen om skiljeförfarande används ofta regler från någon skiljedomsinstitution, i svenska förhållanden vanligen reglerna för skiljedomsinstitutet vid Stockholms handelskammare ("SCC"). SCC har fastställt ett antal olika regelverk för skiljeförfarande, de viktigaste är de ordinarie reglerna och reglerna för förenklat skiljeförfarande. De senare regelverket ger möjlighet till kostnadseffektivare och snabbare lösning av tvister som är mindre komplexa.

SCCs styrelse har nyligen beslutat om en revidering av såväl de ordinarie reglerna som reglerna för förenklade skiljeförfaranden. Ändringarna träder i kraft 1 januari 2017. Dessa nya regler kommer att tillämpas på alla skiljeförfaranden som inleds efter den dagen oavsett när avtalet som innehöll skiljeklausulen träffades.

Nyheterna förändrar inte något av regelverken i grunden men är inte heller oviktiga. Nedan beskrivs de större förändringarna:

Förbättrad hantering av komplexa tvister rörande flera parter och/eller flera avtal

Reglerna kompletteras med bestämmelser om hur flerpartsförfaranden och tvister som rör flera olika avtal ska hanteras. Tvister som rör flera olika avtal mellan samma parter är vanligt förekommande, dessa olika avtal innehåller inte sällan vardera en skiljeklausul. En ny regel införs nu som medför att parterna får rätt att framställa krav hänförliga till flera olika avtal i samma skiljeförfarande

så länge skiljeklausulerna är kompatibla med varandra och kraven som framförs härrör från samma affärshändelse eller är en del av en serie av affärshändelser. Parterna ska ges tillfälle att yttra sig över förslaget om samlad hantering. En lämplighetsbedömning görs innan beslut fattas av SCCs styrelse. Det ska noteras att styrelsens beslut är preliminärt och att det är skiljenämnden i det aktuella fallet som har slutlig bestämmanderätt. Tidigare har dessa situationer i praktiken hanterats på ungefärligen det här sättet, men nu förs det in i reglerna vilket ger större stadga till hanteringen, även om en part skulle obstruera.

Det är inte ovanligt att tvister också rör flera parter på varje sida. Om det är fråga om koncernbolag på ömse sidor kan det ofta ligga i parternas intresse att hitta en praktisk och effektiv lösning, men om det inte ligger i någon parts intresse kan denne effektivt blockera en sådan samlad handläggning. Reglerna kompletteras nu med bestämmelser om hur och när ytterligare parter kan inkluderas i ett skiljeförfarande. Det kan ske både genom att en part begär att en ytterligare part ska inkluderas på motsidan i ett pågående förfarande eller genom att två parallellt pågående förfaranden sammanläggs. Även här gäller att det är styrelsen som fattar preliminärt beslut efter att parterna har fått yttra sig. Även i dessa fall ska styrelsen beakta om skiljeavtalen är kompatibla, om kraven härrör från samma affärshändelse eller serie av affärshändelser och om det är lämpligt. Om SCCs styrelse fattar beslut om att sammanlägga vissa mål är det därefter dock respektive skiljenämnd som fattar slutligt beslut.

Incitament för snabbare handläggning

Som nämnts är ett snabbt avgörande av tvisten en hörnsten i skiljeförfaranden. Både de ordinarie och de förenklade reglerna har därför uppdaterats med detta i åtanke. En justering är att de nu åligger såväl SCC som parterna och

skiljenämnden att agera effektivt och skyndsamt i handläggningen. För att understryka vikten av att parterna och nämnden uppfyller detta åtagande har det förts in bestämmelser som möjliggör att dessa faktorer påverkar storleken på skiljenämndens ersättning och möjliggör för skiljenämnden att beakta dessa faktorer när den ska bestämma över fördelningen av rättegångskostnader.

Möjlighet till förenklad handläggning av delfrågor

Bestämmelser som ger skiljenämnden en möjlighet att avgöra delfrågor efter en förenklad handläggning (*summary procedure* på engelska). Bestämmelsen kan tillämpas av skiljenämnden på begäran av part om (i) ett påstående (faktapåstående eller rättsligt påstående) som är av stor betydelse för kravets bedömning är tydligt oggrundad, eller (ii) om påståendet, även om parten antas ha rätt, inte kan leda till att parten får framgång med sin talan eller (iii) om skiljenämnden annars finner det lämpligt. Bestämmelsen är tänkt att ge skiljenämnden ett verktyg för att pröva delfrågor vars lösning antingen framstår som given eller är styrande för den slutliga bedömningen och är lämpliga att avgöra genom en förenklad handläggning. Motparten ska även i en sådan förenklad handläggning säkerställas en rättssäker hantering och ges möjlighet att få framföra sina argument. En gissning är att bestämmelsen inte kommer att tillämpas alltför ofta, men att i de situationer där den behövs kan den ha stor betydelse. Vidare kan man se framför sig att den också kommer att avskräcka parter från att framföra oggrundade påståenden.

Möjlighet för skiljenämnden att begära säkerhet för rättegångskostnader

Den svenska utgångspunkten är att den part som förlorar ett skiljeförfarande måste ersätta motpartens rättegångskostnader (advokatkostnader och övriga relevanta kostnader) samt vara primärt ansvarig för skiljenämndens arvode och kostnader samt avgifterna till SCC. Sedan tidigare gäller att parterna innan ett skiljeförfarande börjar handläggas måste ställa säkerhet för skiljenämndens arvode och kostnader samt SCC avgifter, men däremot inte för motpartens rättegångskostnader. I reglerna förs nu in bestämmelser som ger skiljenämnden möjlighet att fatta beslut om att parten som är kalande (eller genkalande) ska ställa säkerhet för svarandepartens rättegångskostnader. För att skiljenämnden ska ha denna möjlighet (men inte skyldighet) krävs att det är fråga om en exceptionell situation. När skiljenämnden ska bedöma en sådan begäran från svarandesidan ska skiljenämnden bland annat ta ställning till kalandens framgångsmöjligheter i tvisten och kalandens kapacitet att betala svarandens rättegångskostnader vid förlust och andra relevanta omständigheter. Om skiljenämnden

beslutar om att säkerhet ska ställas och sådan säkerhet inte ställs har skiljenämnden möjlighet att avvisa kravet eller vilandeförklara målet till dess säkerhet ställs. Vår gissning är att den här möjligheten kan komma att ge upphov till en hel del "tvister i tvisterna" och försök att med processuella medel sätta käppar i hjulet för motsidan. Det finns inget tydligt lagstöd för att en skiljenämnd har den här rätten i Sverige och vår gissning är därför också att skiljenämnder i tvister som avgörs i Sverige kommer att vara försiktiga med att tillämpa bestämmelsen. Regler av det här slaget är inte alldeles ovanliga i andra länder runtom i världen, så bestämmelsen kan få större vikt om tvisten avgörs i ett annat land med tillämpning av det landets lag.

Administrativ sekreterare

I reglerna förs nu in bestämmelser om skiljenämndens användande av en så kallad administrativ sekreterare. Skiljenämnder har sedan länge ofta, efter parternas godkännande, använt sig av en administrativ sekreterare för att bistå nämnden i administrativa frågor. Ofta är den administrativa sekreteraren en yngre jurist. Genom bestämmelsen tydliggörs att det är en administrativ funktion och att personen i fråga inte ska fungera som en "fjärde skiljeman". Det införs också ett krav på att den administrativa sekreteraren – likt skiljenämnden – ska bekräfta att hen är opartisk och oberoende. Om part under förfarandets gång bedömer att den administrativa sekreteraren inte är det införs en bestämmelse som ger parten möjlighet att begära att den administrativa sekreteraren skiljs från sitt uppdrag. SCCs styrelse prövar en sådan begäran. Om den administrativa sekreteraren skiljs från uppdraget så fortsätter skiljeförfarandet som tidigare men skiljenämnden kan utse en ny sekreterare efter parternas godkännande.

Kompletterande regler för skiljeförfaranden enligt investeringsskyddsavtal

Så kallade investeringstvister och hur de hanteras har varit en stor fråga i media på senare tid. Kritik har riktats mot såväl det skydd som investeringsskyddsavtalen erbjuder utländska investerare för dess investeringar som mot att den tvistlösningsmekanism som tillämpas är "hemliga skiljeförfaranden" och inte offentliga domstolsprocesser. Transparensen i den här typen av förfaranden har dock ökat på senare år, inklusive att ett sådant förfarande nyligen livesändes. SCC är en av de ledande institutionerna i världen när det gäller att handlägga investeringstvister, särskilt energirelaterade. Dessa tvister handläggs enligt SCCs ordinarie regler men nu tillkommer ett annex till dessa som bara tillämpas i investeringstvister. De bestämmelser som införs innebär bland annat att tredje parter ges möjlighet att ansöka hos skiljenämnden om att få yttra sig i målet.

Som vi skrev inledningsvis är det inga revolutionerande förändringar, utan framförallt en finslipning av reglerna med fokus på en effektiv handläggning. SCCs handläggningstider är redan nu förhållandevis korta jämfört med andra institutioner. Dessa justeringar bör kunna medföra att handläggningstiderna även fortsättningsvis hålls nere – vilket i sin tur typiskt sett leder till att kostnaderna hålls nere.

Delphis tvistelösningsgrupp kommer under första kvartalet 2017 ha ett frukostseminarium om skiljeförfarande i Sverige med särskild inriktning på justeringarna i regelverket. Inbjudan kommer att skickas ut senare, men om du redan nu vill anmäla intresse går det bra genom att mejla till någon av oss, våra kontaktuppgifter hittar du på delphi.se.

Om du har ytterligare frågor om de reviderade reglerna eller skiljeförfarande och tvistlösning i allmänhet är du välkommen att kontakta din ordinarie kontaktperson på Delphi eller någon av oss.